

Sieci przewodowe

Sieć przewodowa to rodzaj **sieci komputerowej**, w której **urządzenia są połączone za pomocą fizycznych kabli** — najczęściej **miedzianych (Ethernet)** lub **światłowodowych (fiber optic)**.

 Najprościej mówiąc:

Sieć przewodowa = połączenie komputerów, drukarek, routerów itp. **za pomocą kabli**, a nie przez Wi-Fi.

Główne cechy:

- **Przesył danych:** Dane są transmitowane przez przewodniki, co zapewnia stabilne i szybkie połączenie, zazwyczaj z mniejszą podatnością na zakłócenia niż w sieciach bezprzewodowych.
- **Przykłady zastosowań:** Sieci LAN w domach, biurach, centrach danych czy systemy monitoringu CCTV.

Przykłady sieci przewodowych

Ethernet (LAN) — najczęściej spotykana sieć przewodowa w domach i firmach.

- używa kabli **RJ-45 (skrętka)**,
- prędkości np. **100 Mb/s, 1 Gb/s, 10 Gb/s**,
- łączy komputery, routery, switchy.

Światłowód (Fiber Optic) — sieć zbudowana z kabli światłowodowych.

- bardzo duża prędkość transmisji,
- stosowana w łączach między miastami, serwerowniach lub w nowoczesnych domach (FTTH – Fiber To The Home).

Połączenia szeregowe / przemysłowe — np. RS-232, RS-485 — używane w automatyce i systemach przemysłowych.

Jak działa sieć przewodowa

1. Każde urządzenie ma **kartę sieciową (NIC)**.
2. Kable łączą urządzenia poprzez **switch, router** lub **hub**.
3. Dane przesyłane są w postaci **sygnałów elektrycznych lub optycznych** przez przewody.
4. Komunikacja odbywa się według określonych **protokołów sieciowych** (np. TCP/IP, Ethernet).

Zalety sieci przewodowej

- ✓ **Szybka transmisja danych** – stabilniejsze połączenie niż Wi-Fi.
- ✓ **Niskie opóźnienia (ping)** – ważne np. w grach i serwerach.
- ✓ **Bezpieczeństwo** – trudniej podsłuchać połączenie fizyczne.
- ✓ **Odporność na zakłócenia radiowe** – nie zależy od zasięgu Wi-Fi.

Wady sieci przewodowej

- ✗ **Trudniejszy montaż** – trzeba prowadzić kable w ścianach lub po podłodze.
- ✗ **Mniejsza mobilność** – urządzenia muszą być fizycznie podłączone.
- ✗ **Koszty instalacji** – więcej sprzętu (kable, gniazda, przełączniki).

Sieć bezprzewodowa

Sieć komputerowa, w której urządzenia **łączą się ze sobą bez użycia kabli**, wykorzystując fale radiowe, podczerwień lub mikrofale do przesyłania danych.

✚ Najprościej mówiąc:

Sieć bezprzewodowa = połączenie komputerów, telefonów, tabletów i innych urządzeń bez kabli, np. przez **Wi-Fi** lub **Bluetooth**.

Przykłady sieci bezprzewodowych

- **Wi-Fi (WLAN – Wireless Local Area Network)**
  - najpopularniejsza sieć domowa lub biurowa,
  - wykorzystuje fale radiowe (częstotliwości 2,4 GHz i 5 GHz),
  - umożliwia łączenie komputerów, smartfonów i innych urządzeń z routerem bez kabli.
- **Bluetooth**
  - służy do połączenia urządzeń na krótką odległość (np. telefon ↔ słuchawki).
- **Sieć komórkowa (LTE, 5G)**
  - zapewnia dostęp do Internetu przez operatorów sieci komórkowych,
  - obejmuje duże obszary (miasta, regiony).
- **Hotspot Wi-Fi**
  - punkt dostępu umożliwiający innym urządzeniom korzystanie z Internetu bezprzewodowo.

Jak działa sieć bezprzewodowa

1. Urządzenie (np. laptop, telefon) ma **kartę sieciową Wi-Fi**.
2. Wysyła i odbiera dane przez **antenę**, która komunikuje się z **routerem (punktem dostępowym)**.
3. Router przekazuje dane dalej – np. do Internetu przez kabel (światłowód lub Ethernet).
4. Komunikacja odbywa się wg ustalonych **protokołów sieciowych** (np. 802.11).

Zalety sieci bezprzewodowej

- Mobilność   Można się łączyć z dowolnego miejsca w zasięgu sygnału
- Brak kabli   Nie trzeba prowadzić przewodów przez ściany
- Łatwość instalacji   Wystarczy router i urządzenia z Wi-Fi
- Wiele urządzeń   Może łączyć laptopy, smartfony, drukarki itd.

Wady sieci bezprzewodowej

- **Mniejsza stabilność**   Sygnał może zanikać przez ściany lub zakłócenia
- **Bezpieczeństwo**   Łatwiej podsłuchać lub włamać się niż w sieci przewodowej
- **Niższa prędkość**   Wolniejsza transmisja niż przez kabel Ethernet
- **Zużycie energii**   Urządzenia mobilne szybciej rozładują baterię

Polityka bezpieczeństwa w sieci

Polityka bezpieczeństwa sieci (Network Security Policy) to zbiór zasad, procedur i **wytocznych**, które określają:

- jak chronić dane i zasoby sieciowe,
- kto i w jaki sposób może korzystać z sieci,
- jakie działania są dozwolone, a jakie zabronione,
- jak reagować w razie incydentów bezpieczeństwa.

Innymi słowy: to **plan działania**, który pomaga organizacji **utrzymać poufność, integralność i dostępność danych (zasada CIA: Confidentiality, Integrity, Availability)**.

Główne cele polityki bezpieczeństwa

1. **Poufność (Confidentiality)** – ochrona danych przed nieautoryzowanym dostępem.
👉 np. szyfrowanie, uwierzytelnianie użytkowników.
2. **Integralność (Integrity)** – zapobieganie nieautoryzowanym zmianom danych.
👉 np. sumy kontrolne, kopie zapasowe.
3. **Dostępność (Availability)** – zapewnienie, że dane i usługi są dostępne, gdy są potrzebne.
👉 np. ochrona przed atakami DDoS, redundancja serwerów.

Rodzaje polityk bezpieczeństwa w sieci

1. **Polityka dostępu do sieci (Access Control Policy)**

Określa, kto może korzystać z sieci i w jakim zakresie.

- ♦ *Przykład:* pracownicy działu finansowego mają dostęp do serwera księgowego, ale nie do serwera HR.

2. **Polityka haseł (Password Policy)**

Ustala reguły dotyczące złożoności, długości i zmiany haseł.

- ♦ *Przykład:* hasło musi mieć min. 10 znaków, zawierać litery, cyfry i znaki specjalne, zmiana co 90 dni.

3. **Polityka korzystania z Internetu (Acceptable Use Policy)**

Określa, w jaki sposób można korzystać z Internetu w pracy.

- ♦ *Przykład:* zakaz wchodzenia na strony o treści niezgodnej z prawem lub niezwiązanej z pracą.

Rodzaje polityk bezpieczeństwa w sieci c.d.

4. **Polityka zapory sieciowej (Firewall Policy)**

Definiuje, które połączenia są dozwolone, a które blokowane.

- ♦ *Przykład:* ruch przychodzący na port 22 (SSH) dozwolony tylko z sieci firmowej.

5. **Polityka aktualizacji i łatania systemów (Patch Management Policy)**

Określa zasady instalowania poprawek bezpieczeństwa.

- ♦ *Przykład:* wszystkie serwery muszą być aktualizowane co najmniej raz w miesiącu.

6. **Polityka tworzenia kopii zapasowych (Backup Policy)**

Wskazuje, jak i kiedy wykonywać backupy danych.

- ♦ *Przykład:* codzienna kopia danych na serwer zewnętrzny, przechowywana przez 30 dni.

7. **Polityka reagowania na incydenty (Incident Response Policy)**

Opisuje procedury w razie włamania, ataku lub awarii.

- ♦ *Przykład:* po wykryciu ataku DDoS administrator odłącza serwer i powiadamia zespół SOC.

Praktyczne zastosowania

Pracownik loguje się do sieci VPN z domu

Zastosowana polityka: Polityka dostępu + polityka haseł (Efekt: Bezpieczny, uwierzytelniony dostęp)

Firma blokuje porty 21 (FTP) i 23 (Telnet)

Zastosowana polityka: Polityka zapory sieciowej (Efekt: Ochrona przed niebezpiecznymi protokołami)

Użytkownicy mają ograniczony dostęp do pendrive'ów

Zastosowana polityka: Polityka dostępu do urządzeń (Efekt: Zapobieganie wyciekom danych)

Codzienne kopie zapasowe serwerów

Zastosowana polityka: Polityka backupu (Efekt: Ochrona przed utratą danych)

Pracownicy nie mogą instalować oprogramowania

Zastosowana polityka: Polityka uprawnień użytkownika (Efekt: Redukcja ryzyka złośliwego oprogramowania)

Polityka haseł

Polityka haseł określa, jak **trudne powinny być hasła** i jak często trzeba je **zmieniać**.

Ma to chronić konta użytkowników przed włamaniami.

Hasło **powinno mieć duże i małe litery, cyfry i znaki specjalne**.

Nie powinno się używać tego samego hasła w kilku miejscach.

W firmach często **wymaga się zmiany hasła co kilka miesięcy**.

To **pomaga zwiększyć bezpieczeństwo** danych i systemów.

Polityka korzystania z Internetu

Ta polityka mówi, jak **pracownicy mogą używać Internetu w pracy.**

Na przykład **zabrania wchodzenia na strony niezwiązane z obowiązkami służbowymi.**

Chroni to firmę przed wirusami i stratą czasu w pracy.

Dzięki niej **administratorzy mogą łatwiej monitorować ruch sieciowy.**

W szkole taka **zasada też może obowiązywać** – np. nie wolno grać online podczas lekcji.

To **pomaga utrzymać porządek i bezpieczeństwo w sieci.**

Polityka zapory sieciowej (Firewall)

Zapora sieciowa **to program lub urządzenie, które blokuje niebezpieczne połączenia z Internetu.**

Polityka określa, które **połączenia są dozwolone, a które zablokowane.**

Na przykład może **pozwalać tylko na strony firmowe, a blokować porty używane przez hakerów.**

Dzięki temu **wirusy i nieautoryzowani użytkownicy nie dostają się do sieci.**

Firewall działa jak **strażnik** pilnujący bramy do firmy.

To jedna z podstawowych metod ochrony sieci komputerowych.

Polityka tworzenia kopii zapasowych (Backup)

Ta polityka mówi, **jak często trzeba robić kopie danych**, żeby ich nie stracić.

Backupy mogą być zapisywane na dysku zewnętrznym lub w **chmurze**.

W razie awarii, **ataku lub błędu można łatwo odzyskać dane**.

Firmy często robią kopie codziennie lub co tydzień.

W domu też warto robić kopie zdjęć czy **dokumentów**.

Dzięki temu nawet po awarii komputera dane nie przepadają.

Polityka reagowania na incydenty

Ta polityka określa, co robić, gdy **dojdzie do ataku lub problemu z bezpieczeństwem**.

Na przykład: kto ma zostać powiadomiony, jak zabezpieczyć dane i jak naprawić system.

Pomaga **szybko zareagować, zanim szkody będą duże**.

W firmach często **tworzy się specjalne zespoły reagowania (tzw. CERT lub SOC)**.

Dzięki tej **polityce każdy wie, jakie są jego obowiązki**.

To pozwala **utrzymać spokój i porządek w sytuacjach kryzysowych**.

Programowanie rozproszone

to sposób tworzenia oprogramowania, w którym **program (system)** nie działa na jednym komputerze, tylko na **wielu połączonych ze sobą komputerach (w sieci)**.

Każda z tych maszyn wykonuje część zadań, a razem tworzą jeden wspólny system.

Rodzaje (modele) progr. rozproszonego c.d.

Rodzaj:

Klient-serwer (Client-Server) - Klient wysyła żądania, serwer odpowiada.

Przykład: Strona WWW (przeglądarka ↔ serwer)

Wielowarstwowe (n-warstwowe) - System podzielony na warstwy: prezentacji, logiki i danych.

Przykład: Aplikacja webowa: frontend – backend – baza danych

Peer-to-Peer (P2P) - Każdy komputer (węzeł) może być klientem i serwerem jednocześnie.

Przykład: Torrent, komunikatory (np. Skype, BitTorrent)

Rodzaje (modele) programow. rozproszonego

Zdalne wywołania procedur (RPC) - Program na jednym komputerze wywołuje funkcję na innym.

Przykład: Java RMI, gRPC

Systemy oparte o komunikaty (Message-Oriented) - Komputery komunikują się przez kolejki wiadomości.

Przykład: RabbitMQ, Apache Kafka

Mikroserwisowe (Microservices) - System składa się z wielu małych usług, które komunikują się przez sieć.

Przykład: Aplikacje w chmurze (np. Netflix, Amazon)

Grid Computing / Cloud Computing - Wiele serwerów współdzieli zasoby obliczeniowe lub pamięć.

Przykład: AWS, Azure, Google Cloud

Technologie używane w progr. rozproszonym

Obszar:

Przykłady

Backend

Java (Spring Cloud), .NET, Node.js

Komunikacja

REST API, gRPC, WebSocket, message queues (RabbitMQ, Kafka)

Bazy danych

MongoDB, Cassandra, PostgreSQL Cluster

Architektura

mikroserwisy, chmura (AWS, Azure, GCP)

Cechy systemów rozproszonych

Cecha

Znaczenie

Współbieżność

wiele komputerów działa jednocześnie

Komunikacja przez sieć

wymiana danych np. przez HTTP, TCP/IP

Niezależność sprzętowa

różne komputery i systemy operacyjne mogą współpracować

Odporność na awarie

gdy jeden element padnie, reszta może działać dalej

Skalowalność

łatwo dodać więcej maszyn, żeby system działał szybciej

Przykład z życia

Wyobraź sobie aplikację bankową:

- Serwer A obsługuje logowanie,
- Serwer B zapisuje dane klientów w bazie,
- Serwer C przetwarza płatności.

Współpracują razem w sieci — **to właśnie programowanie rozproszone.**

GIT

Git to **system kontroli wersji** (ang. *Version Control System*), używany do **śledzenia zmian w plikach**, głównie w projektach programistycznych. Dzięki niemu możesz współpracować z innymi, wracać do wcześniejszych wersji plików i zarządzać historią projektu.

Najważniejsze cechy Gita

Śledzenie zmian

- Git zapisuje historię zmian plików.
- Możesz zobaczyć, kto i kiedy zmienił dany fragment kodu.

Gałęzie (*branches*)

- Pozwalają na tworzenie równoległych wersji projektu.
- Możesz testować nowe funkcje bez psucia głównej wersji (*main* lub *master*).

Scalanie zmian (*merge*)

- Gałęzie można łączyć.
- Git automatycznie łączy zmiany w jednym projekcie.

Najważniejsze cechy Gita

Rozproszony system

- Każdy użytkownik ma pełną kopię repozytorium.
- Możesz pracować lokalnie bez połączenia z internetem.

Współpraca

- Git ułatwia pracę zespołową.
- Popularne platformy: **GitHub**, **GitLab**, **Bitbucket**.

Podstawowe komendy Git

git init

- Tworzy nowe repozytorium w folderze

git clone <url>

- Pobiera repozytorium z internetu

git add <plik>

- Dodaje plik do "staging area" (przygotowanie do commit)

git commit -m "komentarz"

- Zapisuje zmiany z opisem

git status

- Pokazuje stan repozytorium i zmienione pliki

Podstawowe komendy Git

- git push** - Wysyła zmiany do zdalnego repozytorium
- git pull** - Pobiera zmiany z repozytorium zdalnego
- git branch** - Wyświetla dostępne gałęzie
- git checkout <branch>** - Przełącza się na inną gałąź

git commit

git commit - służy do zapisania zmian, które zostały wcześniej dodane do obszaru **index** (za pomocą **git add**)

Pomocne polecenia do wykonania commit

- **a** - przejście w tryb –INSERT , modyfikowania
- **ESCAPE :wq** - ESC (przełącza w tryb poleceń), w -zapisz, q-quit, wyjście

Ważne opcje:

-m "tytuł commit": Dodaje komunikat bezpośrednio w poleceniu.

--amend: Pozwala edytować ostatni commit (np. poprawić wiadomość lub dodać zapomniane pliki).

-a: Automatycznie dodaje wszystkie śledzone pliki do staging przed commitem (skrót od git add dla zmodyfikowanych plików).

git log

git log - służy do wyświetlania historii commitów w repozytorium. W kolejności chronologicznej – od najnowszego do najstarszego.

Wyświetlane informacje: Dla każdego commita pokazuje:

- ❑ Hash commita (unikalny identyfikator).
- ❑ Autora i datę.
- ❑ Wiadomość commita.

Ważne opcje:

--oneline: Wyświetla każdy commit w jednej linii (skrótowo: hash + wiadomość).

--graph: Pokazuje historię w formie grafu (drzewa branchy).

-n 5: Ogranicza do ostatnich n commitów (np. 5).

--author="Imię": Filtruje po autorze.

--since="2023-01-01": Commit'y od danej daty.

-p lub --patch: Pokazuje pełne zmiany (diff) w każdym commicie.

index i git checkout

Index w Git (nazywany też **staging area** albo **strefą przejściową**) to **miejsce, w którym Git przechowuje informacje o zmianach przygotowanych do zatwierdzenia (commit).**

Przykład 1:

Tworzymy katalog w nim są plik **\$ mkdir folder-test** i **\$ touch folder-test/plik2.txt**.

Dodajemy je do index za pomocą polecenie **\$ git add folder-test**. Następnie usuwamy jeden z plików w katalogu folder-test **\$ rm folder-test/plik2.txt**. Aby go odzyskać mimo tego, że nie ma go w katalogu roboczym należy wykonać polecenie **\$ git checkout folder-test/plik2.txt**

Przykład 2:

Teraz jak dodamy tekst do pliku **folder-test/plik2.txt** to plik będzie wyświetlany 2 razy w index (gdzie będzie pusty) i w katalogu roboczym z nową zawartością tekstu.

index i git reset HEAD , touch .gitignore

git reset HEAD <plik> usuwa wskazany plik z **indexu**, ale **nie usuwa go z katalogu roboczego**.

Plik **.gitignore** służy do tego, aby powiedzieć Gitowi, **których plików i katalogów NIE ma śledzić** (czyli nie dodawać ich do indexu, commitów i repozytorium).

Git ignoruje pliki wymienione w **.gitignore, o ile nie były wcześniej dodane do repozytorium**.
Zwykle ignorujemy katalogi node_module, dist, .env oraz pliki *.log, *.temp, DS_Store

Plik **.gitignore** jest niewidoczny dopiero polecenie **\$ ls -all** go wyświetli

git revert SHA-1

git revert SHA-1 tworzy **NOWY commit**, który wykonuje **odwrotność zmian z tamtego commita**.

Przykład 1:

W commit **git show SHA-1** dodaliśmy w 2 linii tekst, a usunęliśmy pierwszą linię tekstu, to możemy to odwrócić. Czyli po wykonaniu polecenia **git revert SHA-1** odwrócimy to co było w pliku. **Druga linia zostanie usunięta, a pierwsza linia zostanie dodana z zawartością tekstu przed usunięciem jej**. Pamiętajmy, że ta **zmiana dodaje nowy commit**

Działanie git reset z historią commit

git reset - resetuje index do danego commit lub zresetowanie indexu do wybranych plików danego commit. Czyli **git reset HEAD nazwa.txt**, pobierze z ostatniego commit plik nazwa.txt przywróci do index. Natomiast **to co jest obecnie w index** umieści w katalogu roboczym

Sprawdzenie wykonuje się poleceniem **git restore nazwa-pliku**

git rebase -interactive HEAD~

git rebase - służy do przeniesienia commit z jednego miejsca do drugiego. W szczególności do poprawy commit, łączenia ich, układania w odpowiedniej kolejności, usunięcia zbędnych commit

Commands:

```
# p, pick <commit> = use commit
# r, reword <commit> = use commit, but edit the commit message
# e, edit <commit> = use commit, but stop for amending
# s, squash <commit> = use commit, but meld into previous commit
# f, fixup <commit> = like "squash", but discard this commit's log message
# x, exec <command> = run command (the rest of the line) using shell
# b, break = stop here (continue rebase later with 'git rebase --continue')
# d, drop <commit> = remove commit
# l, label <label> = label current HEAD with a name
# t, reset <label> = reset HEAD to a label
# m, merge [-C <commit> | -c <commit>] <label> [# <oneline>]
# .      create a merge commit using the original merge commit's
# .      message (or the oneline, if no original merge commit was
# .      specified). Use -c <commit> to reword the commit message.
```


git branch -verbose, git branch nowy-brache

git branch -v - wyświetla listę wszystkich gałęzi razem z ostatnim commitem na każdej z nich (skrót commit hash + pierwsza linia wiadomości, gdzie * oznacza branche na którym jesteśmy)

git branch -l - zwraca listę branch (tylko nazwę)

git branch -m nowy-branch nowa-nazwa-branch - zmienia nazwę branch

git branch -d nazwa-branch - usuwa branch

git checkout nazwa-branch

git checkout nazwa-branch - przełączenie się na brancha (gałąź) o podanej nazwie

git checkout -b nazwa-branch - tworzy nowy branch i od razu przełącza się na niego

git stash

git stash - **tyczasowo odkłada Twoje zmiany na bok**, tak żeby repo wyglądało, jakby nie było żadnych zmian. Zmiany muszą znajdować się w index aby można było je odłożyć na bok za pomocą polecenia git stash

git stash list - **wyświetla listę stash**

git stash pop - **zdejmuje z listy stash ostatnią zmianę oraz wyświetla szczegółowe informacje o statusie**

git merge nazwa_branch

git merge nazwa_branch (lub nazwe commit, SHA-1) - łączy (scala) historię wskazanej gałęzi z aktualną gałęzią na której jesteś.

Mogą się pojawić konflikty. Czyli jeśli te same linie w tych samych plikach zostały zmienione inaczej w obu branchach – powstaje konflikt.

Rozwiązanie konfliktów wykonuje się przez otwarcie pliku w którym są konflikty. Usunięciu linii <<<<<<, =====, >>>>>> oraz **wybraniem poprawnej wersji**. Po czym należy dodać pliki **\$ git add nazwa_pliku_z_konfliktem** i **wykonać commit**

git clone

git clone - **kopiuje całe zdalne repozytorium** (np. z GitHuba) na Twój komputer.

Oznacza to:

- ❑ **pobiera wszystkie pliki**
- ❑ **pobiera całą historię commitów**
- ❑ **ustawia domyślne połączenie z repozytorium (origin)**
- ❑ **tworzy katalog z projektem**

Przykład:

```
git clone https://github.com/user/projekt.git
```


git push

git push - wysyła Twoje **lokalne commity** do **zdalnego repozytorium** (np. GitHub, GitLab, Bitbucket).

git push origin nazwa_brancha

gdzie:

origin – nazwa zdalnego repozytorium

nazwa_brancha – gałąź, którą chcesz wysłać (np. main, feature/login)

Nie wysyła stash, plików roboczych, nic co jest nie commit

git pull

git pull - pobierania i integracji zmian z zdalnego repozytorium do lokalnej kopii projektu. Łączy ono operacje **git fetch** (pobieranie zmian) i **git merge** (scalanie ich z bieżącą gałęzią), co pozwala na aktualizację lokalnego kodu o najnowsze wersje od współpracowników.

git pull wykonuje wewnętrznie:

- ❑ **Fetch:** Git pobiera wszystkie nowe commity i branchy z zdalnego repozytorium, ale nie zmienia lokalnych plików.
- ❑ **Merge:** Scalane są zmiany z pobranej gałęzi do Twojej lokalnej. Jeśli są konflikty (np. edytowałeś te same linie), Git poprosi o ich ręczne rozwiązanie.

git fetch

git fetch - służy do **pobierania zmian z zdalnego repozytorium** (np. z GitHuba) **do lokalnego repozytorium, bez automatycznego scalania ich z Twoimi lokalnymi gałęziami**. Aktualizuje ono informacje o zdalnych branchach (np. "origin/main"), co pozwala sprawdzić, co się zmieniło, zanim zdecydujesz się na integrację (np. via merge lub rebase)

git fetch vs git pull

Co robi?

git fetch pobiera zmiany z serwera

git pull pobiera i łączy zmiany

Czy zmienia pliki lokalne?

✗ NIE

✓ TAK

Czy łączy zmiany?

✗ NIE

✓ TAK

Szyfrowanie sieci internetowych HTTPS

HTTPS (Hypertext Transfer Protocol Secure) to bezpieczna wersja protokołu HTTP używana w internecie do przesyłania danych między przeglądarką a serwerem. Dzięki HTTPS komunikacja jest

szyfrowana,

uwierzytelniana

integralna,

co zapewnia ochronę danych użytkownika.

Co daje HTTPS?

Szyfrowanie (encryption)

Dane przesyłane między przeglądarką a serwerem są zaszyfrowane przy pomocy protokołu **TLS (Transport Layer Security)**. Nawet jeśli ktoś przechwyci ruch sieciowy – zobaczy tylko zaszyfrowane, bezużyteczne dane.

Uwierzytelnienie (authentication)

Certyfikat SSL/TLS potwierdza, że strona, z którą się łączysz, jest prawdziwa i należy do właściwej firmy lub osoby

Integralność danych

Zapewnia, że dane nie zostały zmienione po drodze – nikt nie może ich potajemnie edytować, podmienić ani wstrzyknąć złośliwy kod.

Certyfikaty internetowe

Certyfikaty internetowe (zwane także **certyfikatami cyfrowymi, SSL/TLS certyfikatami**) to specjalne elektroniczne dokumenty, które służą do **potwierdzania tożsamości stron w internecie** oraz **umożliwiają bezpieczne, szyfrowane połączenia** między użytkownikiem a serwerem.

Jest oparty na standardzie X.509 i zawiera zestaw kluczowych informacji, które służą do weryfikacji tożsamości serwera oraz umożliwienia szyfrowania danych.

certyfikaty internetowe

1 Potwierdzają tożsamość strony

Certyfikat zapewnia, że strona, którą odwiedzasz, jest rzeczywiście tym, za co się podaje.

Przykład:

Jeśli wpisujesz <https://bank.pl>, certyfikat gwarantuje, że łączysz się z prawdziwym bankiem, a nie z fałszywą stroną.

2 Umożliwiają szyfrowanie danych

Certyfikat zawiera **klucz publiczny**, używany do bezpiecznego przesyłania danych.

Dzięki temu:

- hasła
- numery kart płatniczych
- dane osobowe

są zaszyfrowane i niemożliwe do odczytania przez osoby trzecie.

3 Są wystawiane przez zaufane instytucje

Nazywa się je **CA – Certificate Authority**, np.:

- Let's Encrypt
- DigiCert
- GlobalSign
- Sectigo

Przeglądarki ufają tym instytucjom.

Certyfikat internetowy zawiera m.in.:

- **Wersja (Version)**: Określa wersję standardu certyfikatu (np. wersja 3 dla X.509 v3).
- **Numer seryjny (Serial Number)**: Unikalny identyfikator nadany przez urząd certyfikacji (CA).
- **Algorytm podpisu (Signature Algorithm)**: Określa algorytm użyty do podpisania certyfikatu (np. SHA-256 with RSA).
- **Wydawca (Issuer)**: Dane urzędu certyfikacji, który wystawił certyfikat, w tym nazwa, kraj, organizacja itp.
- **Okres ważności (Validity)**: Daty "od" (Not Before) i "do" (Not After), definiujące, kiedy certyfikat jest aktywny.

Certyfikat internetowy zawiera m.in.:

- **Podmiot (Subject)**: Dane właściciela certyfikatu, np. nazwa domeny (Common Name), organizacja, kraj, miasto.
- **Informacje o kluczu publicznym podmiotu (Subject Public Key Info)**: Klucz publiczny serwera oraz algorytm klucza (np. RSA lub ECDSA).
- **Rozszerzenia (Extensions)**: Dodatkowe pola, takie jak Subject Alternative Names (SAN) dla alternatywnych domen, użycie klucza (Key Usage), autorytet certyfikacji itp.
- **Podpis cyfrowy (Signature)**: Podpis urzędu CA, weryfikujący autentyczność certyfikatu.

Rodzaje certyfikatów

→ DV – Domain Validation

Najprostsze i najtańsze (np. Let's Encrypt).
Sprawdzana jest tylko domena.

→ OV – Organization Validation

Weryfikowana jest firma, która posiada domenę.

→ EV – Extended Validation

Najwyższy poziom weryfikacji – pełna weryfikacja organizacji.
Kiedyś prezentowane jako zielony pasek w przeglądarce.

SSL czy TLS

SSL (Secure Sockets Layer): To starszy protokół szyfrowania, opracowany w latach 90. przez Netscape. Jego ostatnie wersje (SSL 2.0 i 3.0) miały poważne luki bezpieczeństwa, dlatego od dawna nie są zalecane i nie są używane w praktyce.

TLS (Transport Layer Security): To ulepszona i bezpieczniejsza wersja SSL, rozwijana od 1999 roku. Aktualne wersje to TLS 1.2 i TLS 1.3 (TLS 1.0 i 1.1 też są przestarzałe i wycofywane). TLS jest standardem de facto w dzisiejszym internecie.

Szyfrowanie end-to-end (E2EE)

to **metoda zabezpieczania komunikacji**, dzięki której wiadomość jest **dostępna tylko dla nadawcy i odbiorcy**. Dane są **szyfrowane na urządzeniu nadawcy i odszyfrowywane dopiero na urządzeniu odbiorcy**, co oznacza, że żaden pośrednik, w tym dostawca usługi, nie ma dostępu do ich treści.

✓ Przykład:

- WhatsApp,
- Signal

Jak działa?

- **Klucze szyfrujące:** Szyfrowanie end-to-end opiera się na parze kluczy: publicznego (do szyfrowania) i prywatnego (do deszyfrowania).
- **Szyfrowanie u nadawcy:** Wiadomość jest szyfrowana kluczem publicznym nadawcy i wysyłana.
- **Odszyfrowanie u odbiorcy:** Tylko klucz prywatny odbiorcy jest w stanie odszyfrować wiadomość, która dociera do niego w nieczytelnej formie.
- **Brak dostępu dla pośredników:** Żaden serwer pośredniczący ani dostawca usługi nie ma możliwości odszyfrowania wiadomości, ponieważ nie posiada klucza prywatnego.

Zalety

- Zapewnia wysoki poziom prywatności – tylko nadawca i odbiorca mogą odczytać dane, chroniąc przed podsłuchem, hakerami czy szpiegostwem rządowym.
- Dane są bezpieczne nawet w przypadku naruszenia serwera dostawcy, ponieważ są zaszyfrowane.
- Utrudnia masową inwigilację, co jest korzystne dla wolności słowa i ochrony danych osobowych.
- Chroni przed nadużyciami ze strony firm lub rządów, promując zaufanie do usług komunikacyjnych.
- Minimalizuje ryzyko wycieków danych w tranzycie, co jest kluczowe w aplikacjach jak komunikatory (np. Signal, WhatsApp).

Wady

- Jeśli użytkownik zgubi klucz prywatny lub hasło, dane stają się nieodwracalnie niedostępne (brak możliwości odzyskania przez dostawcę).
- Zwiększa złożoność systemu – wymaga prawidłowego zarządzania kluczami, co może być trudne dla mniej technicznych użytkowników.
- Platformy nie mogą monitorować treści, co utrudnia walkę z nielegalnymi materiałami (np. dezinformacją, mową nienawiści czy treściami pedofilskimi).
- Może komplikować egzekwowanie prawa – organy ścigania nie mają dostępu do danych, co budzi kontrowersje w sprawach bezpieczeństwa narodowego.
- Wpływa na wydajność – szyfrowanie i deszyfrowanie wymaga więcej zasobów obliczeniowych, co może spowalniać urządzenia.

Kryptografia

Kryptografia to dziedzina nauki i techniki **zajmująca się ochroną informacji poprzez ich szyfrowanie, deszyfrowanie oraz zapewnianie bezpieczeństwa komunikacji i danych**. Pochodzi od greckich słów "kryptos" (ukryty) i "graphein" (pisać), co dosłownie oznacza "tajne pisanie".

W praktyce kryptografia pozwala na przekształcanie czytelnych danych (zwanym tekstem jawnym) w formę nieczytelną (tekst zaszyfrowany) za **pomocą algorytmów i kluczy**, a następnie na ich odzyskiwanie tylko przez upoważnione osoby.

Główne elementy kryptografii:

- **Szyfrowanie (encryption)**: Proces konwersji danych na formę zaszyfowaną, aby uniemożliwić nieautoryzowany dostęp.
- **Deszyfrowanie (decryption)**: Odwrotny proces, wymagający klucza do przywrócenia oryginalnej formy danych.
- **Klucze kryptograficzne**: Sekretne wartości używane w algorytmach do szyfrowania i deszyfrowania. Mogą być symetryczne (ten sam klucz do obu procesów) lub asymetryczne (para kluczy: publiczny i prywatny).
- **Algorytmy kryptograficzne**: Matematyczne procedury, np. AES (symetryczny), RSA (asymetryczny) czy SHA (do haszowania).

Zastosowania kryptografii:

- **Bezpieczeństwo online:** W protokołach jak HTTPS (szyfrowanie stron internetowych), VPN czy end-to-end encryption (E2EE) w komunikatorach (np. Signal, WhatsApp).
- **Ochrona danych:** W bankowości (karty płatnicze, transakcje), medycynie (rekordy pacjentów) czy wojskowości (tajne komunikaty).
- **Blockchain i kryptowaluty:** Podstawa Bitcoin i innych, zapewniająca integralność transakcji.
- **Podpisy cyfrowe:** Weryfikacja autentyczności dokumentów lub oprogramowania.